

tweeden druk in hetzelfde jaar 1840. Een derde druk dagteekent van 1846 — het deftig 8° formaat veranderde nu in post 8°. Eenige nieuwe opstellen: *Gekroonde vrouwen* (1837), *De Koning komt* (1842), *De Koning gaat ten grave* (1849), *Twee monumenten* (1851) verschenen in den vierden druk van 1856. De liefde van Hasebroek voor de vorsten uit het Oranjestad is eene dubbele. Hij bemint ze als vaderlander, maar tevens als oudjager van de Leidsche Hoogeschool, die met den beroemden held van Waterloo bij Hasselt en Leuven medetriomfeerde.

In denzelfden vierden druk verschenen nog *XII Nederlandsche typen*, in 1841 geschreven voor een geïllustreerd boek, door een Engelschman, Henry Brown, begonnen, die tekeningen leverde, en gesteund door eene Maatschappij van Schoone Kunsten, in het licht gekomen.

Jonathan deelt zeer aardige bijzonderheden mede over den bijval aan zijn *Waarheid en Droomen* te beurt gevallen. Het treffendst voorbeeld van succes blijkt uit de geschiedenis van eene aanzienlijke Nederlandsche dame, die te Parijs Jonathan's schetsen gelezen had, maar tevens eene bewonderaarster van de revolutionaire George Sand geworden was. Deze dame kwam te Breda bij Hasebroek, werd zijne vriendin, en wisselde hare emancipatorische denkbeelden voor de bezadigde christelijke wereldbeschouwing van haar letterkundigen vriend.

De vijfde druk van 1872 werd met twee nieuwe opstellen (*Een afscheidsbezoek in 1872* en *Vervolg*) uitgebreid, en daarna werd in 1886 door de firma Brill te Leiden eene prachtuitgaaf met etsen naar aquarellen van Wilm Steelink ter perse gelegd. De aquarellen waren uit een gevoel van verplichting door den artist als eene kunstgaaf aan Jonathan vereerd — later gaven zij aanleiding tot den zesden druk van *Waarheid en Droomen*. Een jaar later (1887) verscheen nog eene keurige uitgaaf zonder illustratiën

— en eindelijk deze laatste volksuitgaaf met de *historia libri*.

In 1886 zeide Flanor (Mr. C. Vosmaer — en niet Dr. C. V. als Jonathan schrijft — er moet toch eene aanmerking gemaakt worden!) bij den zesden druk: „Welkom is ons wederom dit boek „en zijn rustige geest werkt als na het „rumoerig stadsgewoel een dag op het „land.” Beter kan het niet gezegd worden! Het is mij uit het hart geschreven, in welk hart tevens de stille wensch woont, dat Nestor-Jonathan nog vele jaren onze Nestor blijve!

* * *

Vondels Lucifer, uitgegeven door N. A. Cramer (Zwolsche Herdrukken, III en IV). Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink (zonder jaartal; dagteekening van het voorbericht: Juli 1891).

Er is reeds dikwijls op gewezen, dat Vondel in zijn *Lucifer* eene heimelijke politieke bedoeling in den zin had, dat hij onzen Opstand tegen Spanje met het beeld van Lucifer wilde allegoriseeren. Lucifer zou als de Zwijger optreden, Adam als Granvelle, en God als Filips II. Met hoeveel vernuft deze stelling ook is bepleit, schijnt ze in dezen vorm onhoudbaar; ook als men de politieke allegorie op den strijd van Cromwell tegen Karel Stuart toepast. De gedachte aan opstand en verzet tegen hooger gezag, zooals Lucifer's geschiedenis die bevat, kan Vondel zeer algemeene toespelingen in de pen hebben gegeven — eene bijzondere, doorgaande vergelijking van Lucifer met Oranje of Cromwell gaat mank. De dichter moge Oranje voor een oproerling als Lucifer gehouden hebben — wat niet bewezen is — toen hij eenmaal de heroïsch-tragische figuur van den afvalligen aartsengel koos, wijdde hij zich geheel aan zijn onderwerp, en dacht niet aan allegorie. Grootscher stof dan in den *Lucifer* behandeld wordt, is